

UCHWAŁA RADY PAŃSTWA

z dnia 6 stycznia 1977 r.

w sprawie opisu odznak orderów i odznaczeń oraz sposobu ich noszenia.

Na podstawie art. 25 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 17 lutego 1960 r. o orderach i odznaczeniach (Dz. U. Nr 10, poz. 66), w związku z art. 4 ust. 2 dekretu z dnia 7 lutego 1974 r. o ustanowieniu „Medalu 30-lecia Polski Ludowej” (Dz. U. Nr 7, poz. 36) Rada Państwa postanawia:

Rozdział 1**Opis, wymiary i wzory rysunkowe odznak orderów i odznaczeń.**

§ 1. 1. Odznaką Orderu Budowniczych Polski Ludowej jest wykonana ze złota, ośmiopromienna gwiazda

o średnicy 53 mm; między pękami promieni gwiazdy znajdują się pola w kształcie kielicha kwiatu zwróconego ku środkowi gwiazdy; pola te są na licowej stronie gwiazdy z czerwonej emalii z prześwitami z białej emalii, na odwrotnej zaś stronie bez emalii i prześwitów; w środku licowej strony gwiazdy, na okrągłej tarczy z szafirowej emalii o średnicy 17 mm, umieszczona jest postać robotnika trzymającego w prawej ręce czerwony sztandar, a w lewej młot; tarcza znajduje się w dwóch ramkach, złotej i z białej emalii, umieszczonych w ośmiobocznym zaokrąglonym obramowaniu; na odwrotnej stronie gwiazdy, na okrągłej tarczy z czerwonej emalii o średnicy 19 mm, umiesz-

czony są litery „PRL”; tarcza znajduje się w ramce otoczonej ośmiobocznym zaokrąglonym obramowaniem, sztandar jest z czerwonej emalii.

2. Odznaka Orderu Budowniczych Polski Ludowej zawieszona jest na czerwonej wstążce szerokości 40 mm, z ciemnoniebieskimi paskami szerokości 4 mm po bokach i białym paskiem szerokości 10 mm pośrodku.

§ 2. 1. Odznaką Orderu Odrodzenia Polski jest krzyż równoramienny, zakończony na rogach ramion kulkami; ramiona krzyża są na jego licowej stronie z białej emalii ze złotymi obramowaniami, na odwrotnej stronie — złoczone; w środku krzyża znajduje się okrągła tarcza z czerwonej emalii, na licowej stronie w otoku z szafirowej emalii, na odwrotnej stronie w złoczonej ornamentowanej ramce; na tarczy licowej strony krzyża umieszczony jest orzeł z białej emalii, a w otoku napis złotymi literami: „POLONIA RESTITUTA”; na tarczy odwrotnej strony krzyża wypisana jest złotymi cyframi data „1944”; wymiar krzyża wynosi: w I klasie — 68 mm, w II i III klasie — 60 mm, w IV klasie — 55 mm, w V klasie — 44 mm.

2. Odznaką Orderu Odrodzenia Polski I i II klasy jest ponadto gwiazda orderowa srebrzona z ośmiu pęków promieni, o średnicy 75 mm, z nałożoną pośrodku okrągłą tarczą o średnicy 27 mm; na tarczy otok z szafirowej emalii ze złotymi obramowaniami, na otoku napis złotymi literami: „POLONIA RESTITUTA”; w środku tarczy na tle z białej emalii umieszczone są złoczone litery „PRL”.

3. Krzyż Orderu Odrodzenia Polski I klasy zawieszony jest na czerwonej wielkiej wstążce szerokości 100 mm, z białymi paskami szerokości 5 mm po bokach.

4. Krzyże Orderu Odrodzenia Polski II i III klasy zawieszane są na czerwonej wstążce szerokości 45 mm, z białymi paskami szerokości 3 mm po bokach.

5. Krzyż Orderu Odrodzenia Polski IV klasy zawieszony jest na czerwonej wstążce szerokości 36 mm, z białymi paskami szerokości 2 mm po bokach, z rozetką o średnicy 25 mm upiętą z tejże wstążki. Krzyż Orderu Odrodzenia Polski V klasy zawieszony jest na takiej samej wstążce, bez rozetki.

§ 3. 1. Odznaką Orderu Virtuti Militari jest krzyż równoramienny, zakończony na rogach ramion kulkami; na ramionach poziomych umieszczony jest napis: „VIRTUTI”, na ramionach pionowych napis: „MILITARI”; ramiona krzyża są w klasach I, II i III z czarnej emalii, z obramowaniami złotymi, w klasie IV złoczone z wewnętrznym obramowaniem z czarnej emalii, w klasie V srebrzone z wewnętrznym obramowaniem z czarnej emalii; napisy są w klasach I, II i III złoczone, w klasach IV i V z czarnej emalii, w środku krzyża na złoczonej okrągłej tarczy w wieńcu laurowym z zielonej emalii umieszczony jest na stronie licowej orzeł z białej emalii, na odwrotnej stronie napis: „HONOR i OJCZYŻNA” oraz data „1792”; krzyż w klasach I i II jest zwieńczony złotą tarczą w kształcie elipsy otoczonej liśćmi laurowymi; na tarczy umieszczone są litery „PRL”; wymiar krzyża wynosi: w I klasie — 64 mm, w II klasie — 55 mm, w III klasie — 45 mm, w IV i V klasie — 38 mm; zwieńczenie krzyża w I klasie ma 32 mm szerokości i 26 mm wysokości, w II klasie — 29 mm szerokości i 24 mm wysokości.

2. Odznaką Orderu Virtuti Militari I klasy jest ponadto gwiazda orderowa srebrzona z ośmiu pęków pro-

mieni o średnicy 97 mm, z nałożoną pośrodku licową stronę krzyża Orderu Virtuti Militari; ramiona krzyża są z czarnej emalii, z obramowaniami złotymi, bez kulek, w środku krzyża znajduje się otok z czarnej emalii, na którym umieszczony jest napis złotymi literami: „HONOR I OJCZYŻNA”; wymiar krzyża wynosi 55 mm.

3. Krzyż Orderu Virtuti Militari I klasy zawieszony jest na ciemnoniebieskiej wielkiej wstążce szerokości 115 mm, z czarnymi paskami szerokości 15 mm po bokach.

4. Krzyż Orderu Virtuti Militari II klasy zawieszony jest na ciemnoniebieskiej wstążce szerokości 50 mm, z czarnymi paskami szerokości 10 mm po bokach.

5. Krzyż Orderu Virtuti Militari III, IV i V klasy zawieszony jest na ciemnoniebieskiej wstążce szerokości 40 mm, z czarnymi paskami szerokości 9 mm po bokach.

§ 4. 1. Odznaką Orderu Krzyża Grunwaldu jest równoramienny krzyż w I klasie wykonany ze złota o wymiarze 55 mm, w II i III klasie srebrzony o wymiarze 45 mm; ramiona krzyża, z wyjątkiem strony odwrotnej w III klasie, są obramowane; na środkowym polu krzyża umieszczona jest trójboczna tarcza w obramowaniu; na tarczy licowej strony krzyża znajdują się dwa obosieczne miecze zwrócone ostrzem w dół, na tarczy odwrotnej strony krzyża umieszczony jest trzywierszowy napis: „1410 KG 1944”; obramowanie ramion i tarcz oraz miecze i napis są w II klasie złoczone.

2. Odznaka Orderu Krzyża Grunwaldu zawieszona jest na czerwonej wstążce szerokości 35 mm, z zielonymi paskami szerokości 2 mm po bokach i białym paskiem szerokości 7 mm pośrodku.

§ 5. 1. Odznaką Orderu Sztandaru Pracy jest pięcioramienna gwiazda o średnicy 43 mm; ramiona gwiazdy są na licowej stronie z białej emalii w obramowaniach; między ramionami znajdują się pęki promieni; w środku licowej strony gwiazdy, na okrągłej tarczy z szafirowej emalii w ramce, umieszczona jest postać robotnika trzymającego w prawej ręce czerwony sztandar, a w lewej młot; na odwrotnej stronie, w środku gwiazdy, umieszczone są w okrągłej ramce litery „PRL”; obramowanie ramion gwiazdy, pęki promieni, ramka tarczy, postać robotnika, drzewce i obramowanie sztandaru, młot i odwrotna strona gwiazdy są w I klasie złoczone, w II klasie srebrzone; sztandar jest z czerwonej emalii.

2. Odznaka Orderu Sztandaru Pracy zawieszona jest na czerwonej wstążce szerokości 36 mm, z paskowymi paskami szerokości 3 mm po bokach.

§ 6. 1. Odznaką Krzyża Zasługi jest krzyż równoramienny o wymiarze 42 mm, zakończony na rogach ramion kulkami; ramiona Złotego i Srebrnego Krzyża są z czerwonej emalii, w obramowaniach; między ramionami znajdują się pęki promieni, a w środku krzyża okrągła tarcza z białej emalii z umieszczonymi na niej literami „PRL”; tarcza Złotego i Srebrnego Krzyża znajduje się w otoku z czerwonej emalii i w ornamentowanym obramowaniu, Brązowego Krzyża — w wieńcu laurowym; odwrotna strona krzyża jest gładka; obramowania ramion krzyża, pęki promieni, litery na tarczy, ornamentowane obramowanie i odwrotna strona krzyża są złoczone lub srebrzone; Brązowy Krzyż jest w całości patynowany na brązowo.

2. Odznaka Krzyża Zasługi zawieszona jest na pasowej wstążce szerokości 40 mm, z niebieskimi paskami szerokości 3 mm po bokach.

§ 7. 1. Odznaką Krzyża Walecznych jest krzyż równoramienny, patynowany na brązowo, o wymiarze 44 mm; ramiona krzyża są obramowane; w środku licowej strony krzyża znajduje się pięcioboczna tarcza z wytłoczonym na niej orłem; na górnym pionowym i na poziomych ramionach licowej strony krzyża umieszczony jest napis: „NA POLU CHWAŁY”; a na dolnym pionowym ramieniu data „1944”; w środku odwrotnej strony krzyża wytłoczony jest wieniec z liści dębowych, na ramionach poziomych umieszczony jest napis: „WALECZNYM”, na pionowych wytłoczony jest obosieczny miecz skierowany ostrzem do góry.

2. Odznaka Krzyża Walecznych zawieszona jest na pasowej wstążce szerokości 40 mm, z białymi paskami szerokości 8 mm po bokach.

§ 8. 1. Odznaką Medalu „Zasłużonym na Polu Chwały” jest okrągły, złożony, srebrzony lub patynowany na brązowo medal o średnicy 40 mm; na licowej stronie medalu znajduje się wizerunek Orderu Virtuti Militari na tle skrzyżowanych flag państwowych polskiej i radzieckiej; na odwrotnej stronie medalu, w czworobocznej ramce wysokości 24 mm i szerokości 20 mm, obramowanej wieniec z liści dębowych, znajduje się sześciowierszowy napis: „ZASŁUŻONYM NA POLU CHWAŁY 12—13 X 1943 LENINO”.

2. Odznaką Medalu „Zasłużonym na Polu Chwały” jest również opisany w ust. 1 medal bez flag na licowej stronie i z czterowierszowym napisem na odwrotnej stronie: „ZASŁUŻONYM NA POLU CHWAŁY 1944”.

3. Odznaka Medalu „Zasłużonym na Polu Chwały” zawieszona jest na czarnej wstążce szerokości 42 mm, z ciemnoniebieskimi paskami szerokości 10 mm po bokach.

§ 9. 1. Odznaką Krzyża Partyzanckiego jest równoramienny, złożony krzyż o wymiarze 38 mm, ramiona krzyża są zakończone ornamentowanym obramowaniem; w środku licowej strony krzyża znajduje się orzeł, a na ramionach umieszczony jest napis: „ZA POLSKĘ WOLNOŚĆ I LUD”; na poziomych ramionach odwrotnej strony krzyża umieszczony jest napis: „PARTYZANTOM”, na górnym pionowym ramieniu data „1939”, a na dolnym data „1945”.

2. Odznaka Krzyża Partyzanckiego zawieszona jest na ciemnozielonej wstążce szerokości 35 mm, z czarnymi paskami szerokości 7 mm po bokach.

§ 10. 1. Odznaką Medalu „Za waszą wolność i naszą” jest okrągły, srebrzony, oksydowany medal o średnicy 35 mm; na licowej stronie medalu znajduje się płasko-rzeźba — podobizna głowy generała broni Karola Świerczewskiego — Waltera, a na obwodzie napis „ZA WASZĄ WOLNOŚĆ I NASZĄ”; na odwrotnej stronie medalu znajduje się trójkątna gwiazda antyfaszystowska osadzona w wieniec laurowym z szarfami u dołu; wewnątrz gwiazdy umieszczony jest trzywierszowy napis: „XIII BI 1936—1939”; w obwodzie znajduje się napis: „DĄBROWSZCZAKOM”, a w dolnej jego części, między szarfami wieńca, data „1956”.

2. Odznaka Medalu „Za waszą wolność i naszą” zawieszona jest na czerwonej wstążce szerokości 35 mm, z pionowym białym paskiem szerokości 4 mm pośrodku.

§ 11. 1. Odznaką Śląskiego Krzyża Powstańczego jest krzyż równoramienny, srebrzony, oksydowany, o wymiarze 35 mm; ramiona krzyża są obramowane; na poziomych

ramionach krzyża umieszczone są daty „1921” i „1939”, a na dolnym pionowym ramieniu data „1945”; w środku licowej strony krzyża znajduje się okrągła tarcza z szafirowej emalii, z umieszczonym na niej srebrzonym, oksydowanym orłem; tarcza znajduje się w ornamentowanym otoku; w środku odwrotnej strony krzyża umieszczony jest dwuwierszowy napis: „KRN 1946”, a w jego otoku napis: „BOJOWNIKOM ŚLĄSKA”.

2. Odznaka Śląskiego Krzyża Powstańczego zawieszona jest na wstążce szerokości 36 mm, z białym pionowym paskiem szerokości 2 mm pośrodku oraz umieszczonymi po obu jego stronach paskami: czerwonym szerokości 2 mm, zielonym szerokości 2 mm, białym szerokości 1 mm, niebieskim szerokości 7 mm, białym szerokości 3 mm i wiskoniowym szerokości 2 mm.

§ 12. 1. Odznaką Wielkopolskiego Krzyża Powstańczego jest krzyż równoramienny, patynowany na brązowo, o wymiarze 36 mm; ramiona krzyża są obramowane, u końców poszerzone; w środku licowej strony krzyża znajduje się okrągła tarcza z czerwonej emalii o średnicy 9 mm, z umieszczonym na niej orłem piastowskim z białej emalii; tarcza umieszczona jest w wieniec z liści dębowych; na lewym ramieniu licowej strony krzyża znajduje się data „1918”, na prawym data „1919”, a na pionowych ramionach miecz skierowany ostrzem w dół; w środku odwrotnej strony krzyża znajdują się litery „PRL” umieszczone w otoku z napisem: „POWSTAŃCOM WIELKOPOLSKIM”.

2. Odznaka Wielkopolskiego Krzyża Powstańczego zawieszona jest na ciemnoniebieskiej wstążce szerokości 34 mm, z dwoma pionowymi amarantowymi paskami szerokości 2 mm po bokach.

§ 13. 1. Odznaką „Medalu 30-lecia Polski Ludowej” jest okrągły, srebrzony, oksydowany medal o średnicy 32 mm; licowa strona medalu składa się z kompozycji, w środku której znajduje się kwadrat o zaokrąglonych rogach z wizerunkiem orła; po obu stronach orła znajdują się daty „1944” i „1974”; nad orłem umieszczona jest rzymska liczba „XXX”, a pod orłem litery „PRL”; na odwrotnej stronie medalu znajduje się wieniec z liści dębowych i napis w trzech wierszach: „WALKA PRACA SOCJALIZM”.

2. Odznaka „Medalu 30-lecia Polski Ludowej” zawieszona jest na wstążce czerwonej wieloodcieniowej rozjaśniającej się po bokach, szerokości 32 mm.

§ 14. 1. Odznaką „Medalu za Warszawę 1939—1945” jest okrągły, patynowany na brązowo medal o średnicy 33 mm; na licowej stronie medalu znajduje się wizerunek syreny z tarczą i mieczem oraz trzy wstęgi fal; wokół medalu w otoku umieszczone są w górnej części daty „1939” i „1945”, a w dolnej napis: „ZA WARSZAWĘ”; między datami i napisem znajdują się dwa znicze; na odwrotnej stronie medalu umieszczony jest czterowierszowy napis: „RP OBROŃCOM BOJOWNIKOM OSWOBODZICIELOM”, a pod napisem dwa liście dębowe.

2. Odznaka „Medalu za Warszawę 1939—1945” zawieszona jest na czerwonej wstążce szerokości 35 mm, z żółtymi paskami szerokości 4 mm po bokach.

§ 15. 1. Odznaką „Medalu za Odrę, Nysę, Bałtyk” jest okrągły, patynowany na brązowo medal o średnicy 33 mm; na licowej stronie medalu znajduje się rysunek

granic Polski, jej głównych rzek oraz oznaczenie miast: Warszawy, Gdańska, Szczecina i Wrocławia; nad rysunkiem umieszczony jest orzeł, wokół medalu w otoku znajduje się napis: „ZA-ODRĘ-NYSĘ-BALTYK”; na odwrotnej stronie medalu umieszczony jest czterowierszowy napis: „RP ZWYCIĘZCOM III. 1945 IV. 1945”.

2. Odznaka „Medalu za Odrę, Nysę, Bałtyk” zawieszona jest na ciemnoniebieskiej wstążce szerokości 35 mm, z jasnoniebieskimi paskami szerokości 4 mm po bokach.

§ 16. 1. Odznaką „Medalu Zwycięstwa i Wolności 1945 r.” jest okrągły, patynowany na brązowo medal o średnicy 33 mm; na licowej stronie medalu znajduje się wizerunek orła, wokół medalu w otoku napis: „KRAJOWA RADA NARODOWA”, a w dolnej części otoku dwa związane liście dębowe; na odwrotnej stronie medalu umieszczony jest czterowierszowy napis: „RP ZWYCIĘSTWO I WOLNOŚĆ 9.V.1945”.

2. Odznaka „Medalu Zwycięstwa i Wolności 1945 r.” zawieszona jest na wstążce szerokości 33 mm o 3 pionowych paskach czerwonych i 2 pionowych paskach białych.

§ 17. 1. Odznaką Medalu „Za ofiarność i odwagę” jest okrągły, srebrzony, oksydowany medal o średnicy 35 mm; w medalu wytłoczony jest trójkąt o ściętych wierzchołkach, a w nim umieszczona płaskorzeźba dwóch postaci: mężczyzny i kobiety, symbolizująca niesienie pomocy przed grożącym niebezpieczeństwem; również na odwrotnej stronie medalu wytłoczony jest trójkąt o ściętych wierzchołkach, a w nim napis: „ZA OFIARNOŚĆ I ODWAGĘ W OBRONIE ŻYCIA I MIENIA”; nad napisem znajdują się trzy liście dębowe.

2. Odznaka Medalu „Za ofiarność i odwagę” zawieszona jest na zielonej wstążce szerokości 35 mm, z dwoma czerwonymi paskami szerokości 4 mm po bokach.

§ 18. Odznaką „Medalu 10-lecia Polski Ludowej” jest medal o średnicy 40 mm; obwodowa część medalu jest nacięta rowkami, tworzącymi płaszczyznę zwężającą się ku środkowi, oraz przedzielona w sześciu równych odstępach ornamentami z liści dębowych, wysuniętymi nieznacznie poza krąg medalu; w środkowej części medalu znajduje się okrągła wklęsła powierzchnia o średnicy 20 mm, obramowana otokiem szerokości 4 mm, na której umieszczona jest grupa trzech postaci: pośrodku postać robotnika trzymającego oburącz flagę państwową, po prawej stronie postać chłopca ze snopem na ręku, po lewej zaś postać z książką w ręku; w dolnej części otoku znajduje się napis: „1944 22 VII 1954”, a w górnej jego części ornament z liści laurowych; medal zawieszony jest za pomocą kółka i 2 uchwytyłów na prostokątnej o ściętych rogach baretce; na baretce znajduje się wykonana z metalu rzymska cyfra „X”; medal jest srebrzony, oksydowany, flaga jest wykonana z białej i czerwonej emalii, baretka jest z czerwonej emalii, w metalowym obramowaniu; odwrotna strona medalu jest gładka, zmatowana; do odwrotnej strony baretki przymocowana jest agrafka.

§ 19. 1. Odznaką Medalu „Za długoletnie pożycie małżeńskie” jest srebrzona, oksydowana, stylizowana sześcioramienna gwiazda o średnicy 35 mm, z ornamentowanymi promieniami łączącymi ramiona gwiazdy; w środku licowej strony medalu, na okrągłej ramce umieszczona jest tarcza z różowej emalii, a na niej dwie symboliczne róże; na odwrotnej stronie medalu znajduje się kolisty napis: „ZA DŁUGOLETNIĘ POŻYCIE MAŁŻEŃSKIE”, a wewnątrz utworzonego przez napis koła litery „PRL”.

2. Odznaka Medalu „Za długoletnie pożycie małżeńskie” zawieszona jest na różowej wstążce szerokości

35 mm, z pionowym białym paskiem szerokości 4 mm pośrodku.

§ 20. Wzory rysunkowe orderów i odznaczeń zawiera załącznik do niniejszej uchwały.

Rozdział 2

Noszenie orderów i odznaczeń.

§ 21. 1. Ordery: Odrodzenia Polski I klasy i Virtuti Militari I klasy nosi się w następujący sposób:

- wielką wstęgę zakłada się przez prawe ramię do lewego boku w ten sposób, aby kokarda znajdowała się na wysokości lewego biodra,
- krzyż zawieszony u dołu węzła utworzonego ze zwiazanych w kokardę końców wstęgi,
- gwiazdę orderową nosi się pośrodku lewej strony piersi, poniżej innych orderów i odznaczeń.

2. Ordery: Odrodzenia Polski II i III klasy oraz Virtuti Militari II klasy nosi się w następujący sposób:

- wstęgę z krzyżem zawieszony na szyi,
- na ubiorze z kołnierzem wykładanym wstęgę zakłada się pod kołnierz koszuli, tak aby krzyż zawieszony był poniżej węzła krawatu,
- na ubiorze z kołnierzem zapinanym pod szyję wstęgę zakłada się pod kołnierz, tak aby krzyż zawieszony był pod nasadą kołnierza,
- gwiazdę orderową Orderu Odrodzenia Polski II klasy nosi się pośrodku lewej strony piersi, poniżej innych orderów i odznaczeń.

3. Nie nosi się jednocześnie pełnych odznak Orderu Odrodzenia Polski I klasy i Orderu Virtuti Militari I klasy.

4. Zamiast pełnych odznak orderów: Odrodzenia Polski I i II klasy i Virtuti Militari I klasy można nosić same gwiazdy orderowe.

§ 22. 1. Ordery i odznaczenia, z wyjątkiem wymienionych w § 21 ust. 1 i 2, nosi się na lewej stronie piersi, z prawa na lewo, w następującej kolejności: ordery — Budowniczych Polski Ludowej, Krzyża Grunwaldu I klasy, Sztandaru Pracy I klasy, Krzyża Grunwaldu II klasy, Sztandaru Pracy II klasy, Krzyża Grunwaldu III klasy, Virtuti Militari III klasy, Odrodzenia Polski IV klasy, Virtuti Militari IV klasy, Odrodzenia Polski V klasy, Virtuti Militari V klasy; odznaczenia — Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Walecznych, Złoty Medal „Zasłużonym na Polu Chwały”, Krzyż Partyzancki, Medal „Za waszą wolność i naszą”, Śląski Krzyż Powstańczy, Wielkopolski Krzyż Powstańczy, Srebrny Krzyż Zasługi, Srebrny Medal „Zasłużonym na Polu Chwały”, Brązowy Krzyż Zasługi, Brązowy Medal „Zasłużonym na Polu Chwały”, „Medal 30-lecia Polski Ludowej”, „Medal za Warszawę 1939—1945”, „Medal za Odrę, Nysę, Bałtyk”, „Medal Zwycięstwa i Wolności 1945 r.”, Medal „Za ofiarność i odwagę”, Złoty Medal „Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny”, Srebrny Medal „Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny”, Brązowy Medal „Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny”, Medal „Za długoletnie pożycie małżeńskie”.

2. „Medal 10-lecia Polski Ludowej” nosi się na prawej stronie piersi.

3. Ordery i odznaczenia wymienione w ust. 1 nosi się w następujący sposób:

- 1) wstążki orderów i odznaczeń powinny mieć 60—65 mm długości;
- 2) pojedynczy bądź pierwszy order lub odznaczenie nosi się na ubiorze cywilnym z kołnierzem wykładanym po-

nad górną kieszenią, przy czym wstążkę podkłada się do połowy pod klapę; na ubiorze z kołnierzem zapinanym pod szyję wstążkę umieszcza się w odległości około 4 cm od linii zapięcia guzików;

- 3) górny skraj wstążek powinien tworzyć linię poziomą;
- 4) od 2 do 4 orderów lub odznaczeń nosi się w jednym rzędzie, bez przerw między wstążkami;
- 5) od 5 do 8 orderów lub odznaczeń nosi się w jednym rzędzie, tak aby zajęły szerokość czterech wstążek umieszczonych obok siebie, przy czym wstążkę drugiego i kolejnych orderów lub odznaczeń podkłada się częściowo pod wstążkę poprzedniego orderu lub odznaczenia;
- 6) większą liczbę orderów lub odznaczeń nosi się w dwóch lub więcej rzędach, tak aby w pierwszym rzędzie nie było mniej niż pięć i więcej niż osiem, a w ostatnim rzędzie nie mniej niż cztery ordery lub odznaczenia rozmieszczone na szerokość czterech wstążek;
- 7) rzędy orderów lub odznaczeń umieszcza się w ten sposób, aby górny rząd krył wstążki dolnego rzędu w całości, a odznaki dolnego rzędu do połowy.

§ 23. Ordery i odznaczenia państw obcych nosi się w sposób określony w przepisach tych państw, po orderach i odznaczeniach polskich oraz innych polskich zaszczytnych wyróżnieniach noszonych na wstążkach.

§ 24. 1. Obywatele polscy, którym nadano ordery i odznaczenia, powinni je nosić w szczególności w następujących okolicznościach:

- 1) podczas uroczystych akademii zorganizowanych z okazji świąt państwowych (1 Maja, 9 Maja i 22 Lipca);
- 2) podczas uroczystości z udziałem Pierwszego Sekretarza Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, Przewodniczącego Rady Państwa lub Prezesa Rady Ministrów;
- 3) podczas uroczystych posiedzeń organów władzy państwowej, akademii i innych uroczystości — stosownie do zaleceń zawartych w zaproszeniu.

2. Osoby, którym wręcza się order lub odznaczenie, powinny podczas tej uroczystości nosić pełne odznaki posiadanych orderów i odznaczeń, a przynajmniej najwyższego z dotychczas posiadanych.

Rozdział 3

Noszenie miniatur, baretok, rozetek, wstążeczek i miniatur baretok.

§ 25. Zamiast pełnych odznak orderów i odznaczeń można nosić miniatury, baretki, rozetki, wstążeczki oraz miniatury baretok. Przepis ten nie dotyczy przypadków określonych w § 24 ust. 2.

§ 26. 1. Miniatury orderów i odznaczeń o średnicy 15—17 mm nosi się na wstążeczkach długości 20—25 mm i szerokości 11—13 mm, w jednym rzędzie, na lewej stronie piersi (na klapie ubioru z kołnierzem wykładanym).

2. Miniatury można nosić również na imitacji wstążeczek wykonanych z emalii, długości 15—17 mm.

3. Klasy I do IV Orderu Odrodzenia Polski oraz klasy I i II Orderu Virtuti Militari oznacza się na wstążeczkach miniatur za pomocą rozetek w kolorach wstążki orderowej. Średnica rozetki wynosi 6 mm. W klasie I orde-

row: Odrodzenia Polski i Virtuti Militari rozetkę umieszcza się na podkładce metalowej (lub z galonika) w kolorze złotym, w klasie II orderów: Odrodzenia Polski i Virtuti Militari — na podkładce metalowej (lub z galonika) w połowie szerokości w kolorze złotym, w połowie srebrnym, w klasie III Orderu Odrodzenia Polski — na podkładce metalowej (lub z galonika) w kolorze srebrnym, a w klasie IV Orderu Odrodzenia Polski rozetkę umieszcza się bezpośrednio na wstążeczce. Podkładkę o wymiarach 6 × 10 mm umieszcza się na wstążeczce w linii poziomej.

4. Miniatur nie nosi się jednocześnie z pełnymi odznakami tych orderów i odznaczeń, które są noszone na lewej stronie piersi.

5. Można nosić jedną lub więcej miniatur posiadanych orderów i odznaczeń.

6. Miniatur nie nosi się na ubiorach służbowych.

§ 27. Miniatury nosi się z prawa na lewo w następującej kolejności: miniatury orderów: Budowniczych Polski Ludowej, Odrodzenia Polski I klasy, Virtuti Militari I klasy, Krzyża Grunwaldu I klasy, Sztandaru Pracy I klasy, Odrodzenia Polski II klasy, Virtuti Militari II klasy, Krzyża Grunwaldu II klasy, Sztandaru Pracy II klasy, Odrodzenia Polski III klasy, Krzyża Grunwaldu III klasy, Virtuti Militari III klasy, Odrodzenia Polski IV klasy, Virtuti Militari IV klasy, Odrodzenia Polski V klasy, Virtuti Militari V klasy; miniatury odznaczeń: Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Walecznych, Złoty Medal „Zasłużonym na Polu Chwały”, Krzyż Partyzancki, Medal „Za waszą wolność i naszą”, Śląski Krzyż Powstańczy, Wielkopolski Krzyż Powstańczy, Srebrny Krzyż Zasługi, Srebrny Medal „Zasłużonym na Polu Chwały”, Brązowy Krzyż Zasługi, Brązowy Medal „Zasłużonym na Polu Chwały”, „Medal 30-lecia Polski Ludowej”, „Medal za Warszawę 1939—1945”, „Medal za Odrę, Nysę, Bałtyk”, „Medal Zwycięstwa i Wolności 1945 r.”, Medal „Za ofiarność i odwagę”, Złoty Medal „Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny”, Srebrny Medal „Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny”, Brązowy Medal „Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny”, „Medal 10-lecia Polski Ludowej”, Medal „Za długoletnie pożycie małżeńskie”.

§ 28. 1. Baretki sporządza się ze wstążek przepisanych dla danego rodzaju orderów i odznaczeń. Szerokość baretki równa się szerokości wstążki; szerokość baretki wyższych klas orderów: Odrodzenia Polski i Virtuti Militari równa się szerokości wstążki przepisanej dla V klasy tych orderów. Dopuszcza się również baretki o jednolitej szerokości wynoszącej 35 mm.

2. Wysokość baretki wynosi 8 mm. Baretkę nakłada się na podkładkę sukieną lub aksamitną koloru czarnego albo na podkładkę metalową. Podkładka pod baretką powinna być o 2 mm szersza i wyższa od baretki.

3. Wyższe klasy orderów oznacza się na baretce przez umieszczenie pośrodku niej rozetki w kolorach wstążki orderowej. Średnica rozetki wynosi 6—8 mm. W klasie I orderów: Odrodzenia Polski, Virtuti Militari, Krzyża Grunwaldu i Sztandaru Pracy rozetkę umieszcza się na podkładce z galonika w kolorze złotym, w klasie II orderów: Odrodzenia Polski, Virtuti Militari i Krzyża Grunwaldu — na podkładce z galonika w połowie szerokości w kolorze złotym, w połowie srebrnym, w klasie III orderów: Odrodzenia Polski i Virtuti Militari — na podkładce z galonika w kolorze srebrnym, a w klasie IV orderów: Odrodzenia Polski i Virtuti Militari rozetkę umieszcza się bezpośrednio na baretce. Podkładkę o wymiarach 5 × 20 mm umieszcza się na baretce w linii poziomej.

4. Wyższe stopnie odznaczeń oznacza się przez umieszczenie pośrodku baretki, pionowo, galonika szerokości 5 mm w kolorze złotym lub srebrnym w zależności od stopnia odznaczenia.

5. Na baretce „Medalu 30-lecia Polski Ludowej” umieszcza się nakładkę koloru srebrnego składającą się z umieszczonej poziomo listewki szerokości 2 mm i z rzymskiej liczby „XXX” wysokości 6 mm; nakładka może być metalowa lub wyhaftowana.

6. Baretkę „Medalu 10-lecia Polski Ludowej” sporządza się z czerwonej wstążki szerokości 37 mm.

7. Obywatele posiadający ubiory służbowe obowiązani są do noszenia na tych ubiorach baretok wszystkich posiadanych orderów i odznaczeń.

8. Baretki nosi się w zasadzie na ubiorach służbowych na lewej stronie piersi w kolejności ustalonej dla noszenia miniatur (§ 27), z prawa na lewo w następujący sposób:

- 1) pojedynczą baretkę nosi się na ubiorze symetrycznie nad górną kieszenią;
- 2) od 2 do 3 baretok nosi się w jednym rzędzie obok siebie, bez przerw między baretkami; gdy kłapa ubioru zakrywa całkowicie pierwszą baretkę, wówczas nosi się w tym rzędzie tylko dwie baretki;
- 3) powyżej 3 baretok nosi się w dwóch lub więcej rzędach bezpośrednio jeden pod drugim, w każdym rzędzie po trzy baretki, przy czym w rzędzie dolnym — przy liczbie mniejszej niż trzy — nosi się baretki w ten sposób, aby znajdowały się symetrycznie pod bezpośrednim rzędem górnym.

9. Po baretkach orderów i odznaczeń można nosić baretki innych zaszczytnych wyróżnień noszonych na wstążkach.

10. Łącznie z baretkami można nosić na lewej stronie piersi jedną pełną odznakę orderu lub odznaczenia; w tym przypadku order lub odznaczenie nosi się na wysokości pierwszej baretki, przykrywając ją do połowy.

§ 29. 1. Zamiast Orderu Budowniczych Polski Ludowej lub wyższych klas orderów można nosić rozetkę w kolorach wstążki orderowej o średnicy 8 mm. Rozetkę nosi się na lewej klapie ubioru z kołnierzem wykładanym. Rozetkę Orderu Budowniczych Polski Ludowej oraz w klasie I orderów: Odrodzenia Polski, Virtuti Militari i Krzyża Grunwaldu umieszcza się na podkładce metalowej (lub z galonika) w kolorze złotym, Sztandaru Pracy I klasy — na podkładce metalowej w kolorze złotym, w klasie II orderów: Odrodzenia Polski, Virtuti Militari i Krzyża Grunwaldu — na podkładce metalowej (lub z galonika) w połowie szerokości w kolorze złotym, w połowie srebrnym, w klasie III orderów: Odrodzenia Polski i Virtuti Militari — na podkładce metalowej (lub z galonika) w kolorze srebrnym, a w klasie IV orderów: Odrodzenia Polski i Virtuti Militari rozetkę umieszcza się bezpośrednio na klapie ubioru. Podkładkę o wymiarach 8 × 14 mm umieszcza się w linii poziomej.

2. Można nosić tylko jedną rozetkę najwyższego z posiadanych orderów; nie nosi się wówczas pełnych odznak orderów i odznaczeń, ich miniatur, baretok lub miniatur baretok.

3. Rozetki nie nosi się na ubiorach służbowych.

§ 30. 1. Zamiast orderów: Sztandaru Pracy II klasy, Krzyża Grunwaldu III klasy, Odrodzenia Polski V klasy i Virtuti Militari V klasy oraz odznaczeń można nosić wstążeczki szerokości 4 mm w kolorach odpowiadających wstążce przepisanej dla danego orderu lub odznaczenia; wstążeczki umocowuje się między dziurką lewej klapy ubioru z kołnierzem wykładanym a wewnętrzną stroną klapy, ukośnie w dół; nie nosi się więcej niż 2 wstążeczek.

2. Wstążeczki można nosić jednocześnie tylko z rozetką lub miniaturą.

3. Wstążeczek nie nosi się na ubiorach służbowych.

§ 31. 1. Zamiast orderów i odznaczeń można nosić na lewej klapie ubioru z kołnierzem wykładanym miniatury baretok wykonane ze wstążek (lub imitacji z emalii) o kolorach przepisanych dla danego orderu lub odznaczenia, szerokości 11—15 mm i wysokości 6 mm.

2. W sprawie sporządzania miniatur baretok, kolejności i sposobu ich noszenia stosuje się odpowiednio przepisy § 27 i § 28 ust. 3—6 oraz 8 i 9.

3. Miniatur baretok nie nosi się jednocześnie z pełnymi odznakami orderów i odznaczeń oraz z miniaturami, baretkami, rozetkami lub wstążeczkami.

4. Miniatur baretok nie nosi się na ubiorach służbowych.

Rozdział 4

Umieszczanie orderów i odznaczeń na sztandarach.

§ 32. 1. Odznakę orderu lub odznaczenia umieszcza się u dołu kokardy uwiązanej ze wstęgi (wstążki) odpowiedniej dla danej klasy orderu lub odznaczenia. Kokardę z odznakami orderu lub odznaczenia umocowuje się do drzewca od tej strony płata sztandaru, na której umieszczone jest godło państwowe lub inne godło (strona główna). Końce kokardy zakończone są frędzlą koloru złotego.

2. Większą liczbę orderów i odznaczeń umieszcza się wzdłuż drzewca z góry w dół według starszeństwa.

Rozdział 5

Przepisy końcowe.

§ 33. Pełnych odznak orderów i odznaczeń oraz ich miniatur, baretok, rozetek, wstążeczek i miniatur baretok nie nosi się na ubiorach roboczych i ochronnych.

§ 34. W zakresie nie uregulowanym niniejszą uchwałą Minister Obrony Narodowej oraz Minister Spraw Wewnętrznych mogą na podstawie odrębnych przepisów ustalić szczegółowe zasady noszenia orderów i odznaczeń przez żołnierzy Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

§ 35. Traci moc uchwała Rady Państwa z dnia 7 lutego 1974 r. w sprawie „Medalu 30-lecia Polski Ludowej” (Monitor Polski Nr 7, poz. 48).

§ 36. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
Sekretarz Rady Państwa: *L. Stasiak*